

випадку мова йде про використання значення слова для підкреслення точності й уточнення думки укладача.

Отже, дотримання загальних підходів до підготовки проєктів актів Кабінету Міністрів України, їх форми, структури та техніко-юридичних особливостей розроблення є запорукою ефективної діяльності цього державного органу, належного забезпечення державного суверенітету і економічної самостійності України, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Правил підготовки проєктів актів Кабінету Міністрів України: постанова від 6 вересня 2005 року № 870 [Електрон. ресурс]. [Режим доступу]: <https://xn--80aagahqwiyibe8an.com/kabineta-ministriv-postanovi/postanova-vid-veresnya-2005-870-pro153519.html>.

Онуфрієнко Олексій Володимирович,
доцент кафедри менеджменту Економіко-
гуманітарного інституту національного
університету «Запорізька політехніка»,
кандидат юридичних наук, доцент

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ МЕТАФОРИ-НЕОЛОГІЗМИ В ЮРИСПРУДЕНЦІЙ ТА НАУЦІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Одним з основних способів терміногенезу є модифікація лексичного значення усталеного слова як мовної одиниці для номінації спеціального поняття, в тому числі й за рахунок використання так званої «термінологічної метафори», тобто семантичний спосіб термінотворення. Цей феномен (на відміну від граматичного, синтаксичного способів та запозичення [3]) нечасто стає предметом наукових досліджень. Втім слід констатувати підвищення уваги науковців, котрі репрезентують у тому числі й європейське термінознавство, до цієї тематичної проблематики. Зокрема, французький лінгвіст А.Ассаль у роботі «Термінологічна метафоризація» [4] обґрунтував, що метафоричний аспект в оформленні та номінації понять є безумовно важливим, оскільки в процесі терміногенезу дослідники нерідко мають «витягувати» із загального мовного резервуару вже наявну лексему, котра переноситься та метафорично пересеміотується, щоб позначити зароджуване поняття [2] і потребує вербалізації. А. Ассаль розрізняє

риторичні метафори та метафори термінологічні, підкреслюючи, що аналогія, яка утворює основу термінологічної метафоризації, має символічний характер, вона не є іманентно властивою тим реальним об'єктам, що співвідносяться. Відповідно до такого підходу фундаментальний механізм термінологічної метафоризації полягає в тому виборі, що відбувається в процесі метафоризації, коли з усього щільного набору семантичних ознак тієї чи іншої одиниці обираються ті, що підтверджують аналогію, та нейтралізуються інші [2].

Відомий термінознавець В.М.Лейчик запропонував класифікацію термінів-метафор щодо термінології інформатики та мови ІТ технологій: метафори, що ґрунтуються на схожості фізичних ознак (дзеркало, клієнт); на схожості функцій предметів (корзина); терміни, що позначають близькі процеси в різних галузях діяльності (скачування); концептуальні, інтелектуальні метафори (сплячий режим, коріння) [1]. У той же час метафорична терміногенеза та терміни-метафори, які виникають і функціонують у сфері науки публічного управління, як зарубіжної, так і вітчизняної, поки що залишаються мало дослідженим явищем. Зважаючи на велику кількість іншомовних запозичень та активне термінотворення в зарубіжних країнах, котрі проходять через оновлення публічного управління засобами е-урядування та упровадження ІТ технологій, оформленими нормативно-правовими актами, стаючи об'єктами рецепції з боку країн, що трансформуються, в тому числі й України, дослідження термінологічної метафори у сфері публічного врядування є цілком на часі.

Вивчення історії становлення е-урядування у США і зокрема найновіших ініціатив президентської адміністрації Д. Трампа, надає розлогий емпіричний термінологічний матеріал, що ілюструє гнучкість актуального термінотворення науковців, яке до того ж швидко сприймається політичними елітами найвищої ланки та використовується в державних стратегічних політичних програмах та нормативно-правових актах. Так, у черговій ітерації «Порядку денного Президента в галузі управління», опублікованій у березні 2018 р. [7], наявні проблеми публічного управління в США описуються за допомогою використання терміна *silos*: «*Silos across Federal agencies and offices can hurt cross-agency collaboration, resulting in fragmented citizen services or excessive cost to deliver the mission*» [7, с. 4]. Автори документа, очевидно, мають на увазі так звані інформаційні бункери або інформаційні силоси чи інформаційні

сховища. Цей концепт був творчо запозичений теорією управління з теорії інформації і позначає ізольовану систему управління, в котрій одна інформаційна система або підсистема є нездатною до двосторонніх операцій з іншими [5, с. 171–172]. Унаслідок цього інформація не поширюється у необхідний спосіб, а натомість залишається замкненою у відповідних системах або підсистемах, образно кажучи, так само, як залишається добре збереженим, проте ізольованим у відомих межах і обсягах зерно в силосних баштах. Виникнення цього терміна в теорії адміністрування та його швидке входження у сучасну американську управлінську бізнес-практику звичайно пов'язують з терміносполученням синдром функціонального силосу, запропонованим Філом Енсором 1988 р. [6], який на той момент працював консультантом Eaton Corporation Inc.

У контексті типології термінів-метафор аналізовані терміносполучення інформаційний силос / функціональний силос, як видається, відносяться до перехідного типу. Функціональний силос, будучи введеним у науковий обіг як ізольована катахреза, що з'явився на засадах аналогії за схожістю функцій конструкції (силосної башти) декілька десятиріч тому, нині перебуває на стадії утворення метафоричної термінологічної множини, продукуючи похідні терміни та їх сполучення (інформаційний силос, силоси всередині Федеральних агенцій). На рівні програмних політичних документів США спостерігається тенденція скорочення цього терміносполучення до його семантичної основи. Так, «Порядок денний Президента в галузі управління» 2018 р. неодноразово використовує для позначення інформаційних сховищ-пасток лише термін силос (без уточнювальної прикметникової ознаки інформаційний), що свідчить про очевидність поняттєвого змісту цього терміна для авторів документа, а отже, й про його міцні позиції в сучасній терміносистемі науки публічного управління.

З точки зору українського правника чи/та спеціаліста в галузі публічного управління, що вивчає зарубіжні практики адміністрування, використовуючи виключно англійськомовні першоджерела, проблема точного перекладу та вмотивованого поповнення української наукової терміносистеми постає з усією серйозністю. З огляду на відсутність системної практики перекладання українською або російською мовами унікальних термінологічних метафор як феномену сучасної англійської мови науки, що виникли в останні десятиріччя, слід очікувати

поширення авторських перекладів, узагальнення та осмислення яких утворить нагальну проблему для сучасної української лінгвістики та перекладознавства. Зокрема, терміносполучення *information silo* з огляду на позначуване ним поняття, має принаймні три варіанти перекладу українською: буквальный інформаційний силос, який найбільш точно відбиває його значення, але викликає небажані асоціації з кормом для сільськогосподарських тварин, а не тільки з однойменним резервуаром для його сховища (це є дійсним і для більш громіздкого варіанту інформаційна силосна башта); інформаційний бункер, що є менш точним, оскільки бункер первинно позначає захисну або оборонну споруду; інформаційне сховище, який є найабстрактнішим та найменш точним з окреслених варіантів, до того ж збігаючись з одним з варіантів перекладу іншого усталеного ІТ терміна *data warehouse* (сховище даних тощо). Наведена ієрархія пропонованих перекладів принаймні мотивує для подальшої дискусії. У межах цього дослідження ми зупинилися на варіанті перекладу інформаційний силос, який видається нам найбільш вдалим з перелічених з огляду на наведену нами градацію змістової точності перекладу.

Відносно новим та маловивченим сучасною юриспруденцією та доктриною публічного адміністрування феноменом є управлінські терміни-неологізми, що утворюються в семантичний спосіб, вагому частину яких, як уявляється, становлять так звані термінологічні метафори. Вони звичайно продукуються в контексті англійської мови та в процесі запозичення й адаптації термінології ІТ технологій (чи комп'ютерної мови в уже дещо архаїчному варіанті узагальнювальної назви), котра в свою чергу великою мірою розвивається за рахунок творчої термінологічної метафоризації. Складна та іноді неочевидна, непрозора семантика, з одного боку, стане результатом відомих труднощів перекладу українською, а з іншого – у перспективі дозволить урізноманітнити та осучаснити тезауруси вітчизняної юриспруденції та науки публічного адміністрування, знизивши ступінь їх схоластичної переобтяженості відверто застарілими термінологічними рядками. Власне необхідність сприйняття нової термінології, запозичення термінів-метафор у вітчизняний термінологічний апарат не викликає сумнівів: цього вимагає й необхідність аналізу актуальних англійськомовних досліджень, й безпосередня

практика адміністрування в зарубіжних країнах, оформлена нормативно-правовими та стратегічними політичними джерелами, які досить швидко засвоюють нову термінологію. Так, терміносполучення функціональний силос, що увійшло в практику бізнес-менеджменту наприкінці 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст., по мірі становлення інформаційного суспільства еволюціонувало у похідний термін інформаційний силос, яким досить активно оперує, зокрема, «Порядок денний Президента США в галузі управління», опублікований 2018 р. Опосередковано це свідчить про високий ступінь інформаційної взаємодії між юриспруденцією, теорією інформації, політологією, наукою та практикою публічного управління, підтверджуючи, що доктрина суспільствознавства в жодному разі не замикається на собі, пропонуючи лише схоластичні вправи з продукування переускладненої спеціалізованої наукової лексики.

Терміни-неологізми, в тому числі інформаційний силос як новітня термінологічна метафора, продукуються вченими для найбільш ефективного номінування нових понять (у цьому випадку – емпірично підтвердженої проблеми накопичення власних інформаційних сховищ органами публічного управління із порушенням режиму вільного обігу даних між ними). Факт жвавого сприйняття таких понять та термінів практикою публічного управління, в тому числі на рівні президентської адміністрації США, та їх використання в текстах правових і політичних джерел підтверджує актуальність їх вивчення та запозичення з урахуванням вітчизняної специфіки державотворення та правового регулювання.

Список використаних джерел

1. Лейчик В. М. Метафоризация как способ образования научных и технических терминов (на материале лексики языка компьютерного дела) // Терминология и знание: материалы II Международного симпозиума (Москва, 21–22 мая 2010 г.). Москва: Азбуковник, 2010. С. 292–306.

2. Лыкова Н.Н. Метафора в терминологии права (на материале старофранцузских источников) // Вестник Челябинского государственного университета. 2016. № 4 (386). Филологические науки. Вып. 100. С. 106-111. – Режим доступа до документа: <https://cyberleninka.ru/article/n/metafora-v-terminologii-prava-na-materiale-starofrantsuzskih-istochnikov>.

3. Онуфрієнко О.В. Специфіка термінології досліджень з публічного управління: системний підхід // Електронний збірник наукових праць «Публічне адміністрування: теорія та практика». Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. № 1 (19). – Режим доступу до документа: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01\(19\)/6.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01(19)/6.pdf).

4. Assal, A. (1994). La métaphorisation terminologique. Terminologie et traduction, 1994, Vol. 2, 235-242.

5. Cox, Sh. (2014). Managing Information in Organizations: A Practical Guide to Implementing an information management strategy. Palgrave McMillan. P. 171-172. (all 401).

6. Ensor, Ph. (Spring 1988). The Functional Silo Syndrome. Retrieved from <http://www.ame.org/sites/default/files/documents/88q1a3.pdf>.

7. The White House. (2018). The President's management agenda. Washington, DC: Author. Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2018/03/The-President%E2%80%99s-Management-Agenda.pdf>.

Остренко Микола Вікторович,
ад'юнкт відділу докторантури
та ад'юнктури Національної
академії внутрішніх справ

БАГАТОЗНАЧНІСТЬ ТЕРМІНА «РЕАБІЛІТАЦІЯ»

Реабілітація – поновлення втраченого доброго імені, відновлення репутації. Поновлення прав, відміна необґрунтованого звинувачення невинної особи або групи осіб через «відсутність складу злочину». Реабілітація відрізняється від амністії, помилування повним відновленням прав та репутації з огляду невірної звинувачення. Також під поняттям реабілітація розуміють комплекс медичних, педагогічних, професійних і соціальних заходів та послуг, спрямованих на відновлення здоров'я та працездатності осіб з обмеженими фізичними й психічними можливостями внаслідок перенесених травм та захворювань.

Сучасне розуміння даного визначення було сформовано лише у XVIII ст. Хоча до того часу історичний розвиток не стояв на місці та першочергове визначення комплексу відновлювальних заходів можна було відносити лише до